

Стратегічне планування інноваційних проектів

В сучасних наукових дослідженнях змістовно обґрунтовано необхідність використання стратегічного підходу до планування інноваційної діяльності підприємства [1, 2, 3, 4, 5, 6]. Доцільність стратегічного планування інноваційного процесу на підприємстві обумовлюється наступними обставинами: комплексним характером інновацій, які необхідні для забезпечення сталого розвитку підприємства; різноманіттям цілей інноваційного процесу та тісним зв'язком між комплексом завдань інноваційної діяльності зі стратегічними цілями підприємства; неабиякий вплив зовнішніх (переважною мірою, чітко невизначених і непередбачуваних) факторів на динаміку інновацій; багатоваріантність вибору інновацій; довгостроковий характер результатів інноваційної діяльності та ін.

Комплексною характеристикою здатності підприємства до інноваційної діяльності є його інноваційний потенціал.

В економічній літературі існує велика кількість думок щодо визначення економічної сутності науково-інноваційного потенціалу (НІП) підприємства, які можна систематизувати у чотири концептуальні підходи:

- 1) ресурсний;
- 2) науково-технологічний;
- 3) фінансово-інвестиційний;
- 4) соціально-організаційний.

Ресурсний підхід до визначення економічної сутності НІП полягає у виділенні усієї сукупності ресурсів, які визначають спроможність підприємства до здійснення інноваційної діяльності. До складу науково-інноваційного потенціалу науковці звичайно відносять різні види матеріальних і нематеріальних ресурсів, що знаходяться у розпорядженні (власності) підприємства або можуть бути швидко і без над великих витрат бути залучені до інноваційного процесу.

З ресурсною концепцією НІП тісно пов'язаний науково-технологічний підхід до визначення природи і структури науково-інноваційного потенціалу, який полягає у виокремленні тих видів ресурсів, що обумовлюють можливості щодо виникнення різних інновацій, свідомого відбору та впровадження найбільш ефективних з них для практичного використання.

Досить часто інноваційний процес пропонується розглядати у тісному зв'язку з інвестиційною діяльністю, яка створює фінансові передумови для практичного впровадження інновацій. Наприклад, О.В. Посилкіна [7] наполягає на доцільності визначення саме інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємства, тобто усієї сукупності ресурсів підприємства (виробничих, фінансових, інтелектуальних, інформаційних та ін.), які необхідні для здійснення інноваційної діяльності. При цьому увага акцентується на вартісній оцінці відповідних активів, наявність яких, в кінцевому рахунку, вважається ознакою здатності підприємства до забезпечення розвитку на власній основі. Слід зазначити, що при цьому (так само, як у попередньому підході) відбувається ігнорування складних передумов і закономірностей інноваційного процесу.

Ознакою індивідуальних відмінностей підприємства є його індивідуальні динамічні можливості, тобто комплекс стійких факторів внутрішнього середовища підприємства та зв'язків між ними, що визначають спроможність підприємства до створення, сприйняття та впровадження технологічних, економічних, організаційних, соціальних інновацій. До складу цих факторів належать стратегія, структура та ключові можливості підприємства (сукупність двох останніх чинників саме складає інноваційний потенціал підприємства).

Таким чином, автори теорії динамічного розвитку залучають увагу до вивчення інституціональної природи інноваційного вибору на підприємстві, а також до впливу на прийняття інноваційних рішень цілої низки соціокультурних факторів, які тісно пов'язані з індивідуальними характеристиками певного суб'єкту господарювання.

Дослідження й оцінка інноваційного потенціалу підприємства необхідні для аналізу його найбільш важливих характеристик і визначення взаємозумовленості складових, тенденцій розвитку і, насамперед, напрямків удосконалення його якості. Тому, не оцінивши об'єктивно інноваційний потенціал, неможливо його ефективно удосконалити і розвивати.

Головними факторами, які обумовлюють динаміку інноваційних процесів (генерацію, відбір та впровадження інновацій) на підприємстві, насамперед є наступні: науково-технічний прогрес, що знаходить втілення у формуванні та розвитку виробничо-технологічної основи підприємства; ринкові можливості підвищення конкурентоспроможності, використання яких надає суб'єктам господарювання доступ до конкурентних переваг над іншими учасниками ринку.

Інноваційна діяльність стає безперервним процесом формування гнучкого і сприйнятливою до будь-яких змін внутрішнього середовища підприємства, забезпечення якісно нового рівня організації господарської діяльності. Неодмінною умовою вирішення зазначеного завдання є всебічне, повне та збалансоване планування інноваційного процесу відповідно до сучасних вимог забезпечення структурно-інноваційних трансформацій вітчизняної економіки.

Планування інновацій в системі управління підприємством є відносно самостійною підсистемою (тобто цілісною системою для елементів, що її складають), що містить сукупність специфічних інструментів, правил, структурних органів, інформації і процесів, націлених на підготовку і забезпечення виконання планів інноваційної діяльності.

Прогнозування напрямків науково-технічного розвитку і раціональний вибір стратегії інноваційного розвитку є найбільш складними та значущими елементами процесу інноваційного планування, від яких вирішальною мірою залежить ефективність усіх без винятку інноваційних перетворень на підприємстві. Важливим фактором забезпечення інноваційного розвитку підприємства за сучасні умови стає нарощування можливостей щодо розширення сфер генерації, відбору і впровадження інновацій, ознакою чого стає інноваційний потенціал підприємства. Саме цей фактор виступає, з одного боку, як передумова вибору певної інноваційної стратегії, а, з іншого боку, як важливий чинник, що визначає ступінь сприйнятливості підприємства до інновацій.

1. Верба В.А. Методичні рекомендації з оцінки інноваційного потенціалу підприємства / Верба В.А., Новікова І.В. // Проблеми науки. — 2003. — №3. — С. 22.
2. Верба В.А. Методичні рекомендації з оцінки інноваційного потенціалу підприємства (Продовження) / Верба В.А., Новікова І.В. // Проблеми науки. — 2003. — № 4. — С. 13.
3. Власова А.М. Інноваційний менеджмент / А.М. Власова, Н.В. Краснокутська / Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2007. — 92 с.
4. Гриньова В.М. Проблеми розвитку інвестиційної діяльності / В.М. Гриньова, В.О. Коюда, Т.І. Лепейко, О.П. Коюда. — Харків: Вид. ХДЕУ, 2002. — 464 с.
5. Инновационный менеджмент: Учебник для вузов / С.Д. Ильенкова, Л.М. Гохберг, С.Ю. Ягудин и др.; под. ред. С.Д. Ильенковой. — М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, . — 327 с.
6. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи. Суми: ВТД "Університетська книга", 2003. — 278 с.
7. Посилкіна О.В. Інноваційно-інвестиційний розвиток фармацевтичного виробництва: проблеми фінансового забезпечення. — Харків: Вид-во НФАУ: Золоті сторінки, 2002. — 528 с.